

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

De zelfcontrole BAG

Toelichting bij de vragenlijst ENSIA/BAG

Versie 1.0

Datum 9 april 2018

Status definitief

Colofon

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat Generaal Bestuur, Ruimte en Wonen
Directie Ruimtelijke Ordening

Turfmarkt 147, Den Haag

Contactpersoon

A.A. van de Ven LL.M

Programma- en projectmanager Geo-Informatie

alex.vande.ven@minienm.nl

Versie

1.0

Opdrachtgever

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Auteur

Alex van de Ven LL.M

Inhoud

De zelfcontrole BAG	1
Zelfcontrole BAG	4
Ritme en regelmaat	4
PC-cyclus gemeenten	4
ENSIA/BIG	5
ENSIA/BAG	5
Dashboard Kadaster/kwaliteitsmanagement	5
Combi toezicht IenM en KM-Kadaster	5
De zelfcontrole BAG nader bezien	6
Uitgangspunten voor de zelfcontrole vragenlijst	6
1. Draagvlak	6
2. Kwaliteitsmanagement	6
3. Horizontale en verticale verantwoording	6
4. Geen onnodige toezichtdruk	6
Informatie over de vragenlijst voor de zelfcontrole BAG	8
Opbouw van de vragenlijst	8
De professionele gemeente	8
Toelichting en guidance	8
Zelfcontrole met pluswaarde	8
Scores	10
Uitvoering van de zelfcontrole BAG in 2017	11
ERNSIA-systhematiek	11
Te volgen tijdpad invullen en uploaden vragenlijst	11
Verantwoordingsrapportage	11
Verticaal toezicht	11
Te leveren inspanningen gemeente	11

Zelfcontrole BAG

Met het formeel van kracht worden van de gewijzigde Wet BAG in 2018 wordt ook de zelfcontrole BAG met ingang van 1 juli 2018 een wettelijke verplichting voor gemeentelijke bronhouders BAG. Was meedoen aan ENSIA-BAG in 2017 nog niet verplicht, in 2018 is dat wel het geval.

In 2017 hebben overigens meer dan 90% van alle bronhouders meegedaan aan de zelfcontrole ENSIA-BAG. Dat is een uitstekend resultaat.

Ritme en regelmaat

De vragenlijst voor de zelfcontrole zal jaarlijks worden ingevuld. Jaarlijks wordt de vragenlijst per 1 juli aan de gemeenten beschikbaar gesteld. En uiterlijk per 31 december zal deze volledig ingevuld moeten worden ingeleverd. Daarna is er nog tot uiterlijk 1 mei van het opvolgende jaar de tijd de volledige bestuursrapportage naar het systeem te uploaden. De rapportage betreft de bestuurlijke verantwoording van het college van B&W horizontaal aan de gemeenteraad en verticaal aan de toezichthouder BZK voor het gevoerde beleid over de BAG.

PC-cyclus gemeenten

Met het hiervoor beschreven ritme wordt aangesloten op de reguliere pc-cyclus van de gemeente(n).

ENSIA/BIG

Door de samenwerkende partners BZK, SZW, BZK en VNG/KING, alsmede ICTU is een toezichtgereedschap ontwikkeld om op gemeenteniveau de implementatie van de BIG (baseline informatieveiligheid gemeenten) te monitoren. Deze monitor heeft de vorm van een zelfcontrole gekregen die primair wordt ingezet voor de horizontale verantwoording, de verantwoording aan de raad. De rapportage van de zelfcontrole gaat vergezeld van een collegeverklaring. Een externe audit op de collegeverklaring en de resultaten van de zelfcontrole dient extra zekerheid te verschaffen.

Gelijktijdig met de horizontale verantwoording wordt er ook verticaal verantwoording afgelegd over het gevoerde informatieveiligheidsbeleid. Dit ten behoeve van de verschillende verticale toezichthouders vanuit BZK en SZW.

BZK/DGBRW/RO/BGI neemt deel aan het programma ENSIA. In het kader van het toezicht met betrekking tot de informatieveiligheid bij gemeenten, zijn onderwerpen uit de BAG (en BGT) die aan informatieveiligheid raken overgeheveld naar zelfcontrole informatieveiligheid en worden daar dus ook uitgevraagd, bijvoorbeeld vragen over back-up en uitwijk.

ENSIA/BAG

Voor de BAG zelfcontrole wordt gebruikt gemaakt van de gereedschappen van ENSIA. Als domein van toezicht functioneert de BAG onder aansturing van BZK/DGBRW/RO/BGI.

Dashboard Kadaster/kwaliteitsmanagement

Het Kadaster heeft een dashboard ontwikkeld waarmee de operationele prestaties van gemeenten op het gebied van de BAG worden gemeten. BZK heeft bij Kadaster ook de kwaliteitsmanager BAG gepositioneerd. Deze kwaliteitsmanager dient gemeenten gevraagd en ongevraagd van advies op het terrein van operationele aangelegenheden BAG.

Combi toezicht IenM en KM-Kadaster

Met het formele toezicht door BZK langs de lijnen van de zelfcontrole en de operationele monitor door Kadaster ontstaat een unieke combinatie waarmee een breed beeld van het presteren van gemeenten met betrekking tot de BAG wordt gegenereerd.

De zelfcontrole BAG nader bezien

De vragenlijst voor ENSIA-BAG 2017 is tot stand gekomen door een samenwerking tussen VNG, gemeenten en IenM (nu BZK). Deze samenwerking is ook verantwoordelijk voor de geactualiseerde versie van de vragenlijst voor 2018.

Uitgangspunten voor de zelfcontrole vragenlijst

1. Het instrument heeft voldoende draagvlak bij de gemeenten;
2. Het levert een bijdrage aan het kwaliteitsmanagement BAG op gemeenteniveau;
3. Het is geschikt voor zowel horizontale als verticale verantwoording;
4. Het levert geen onnodige toezichtdruk op.

1. Draagvlak

De vragen, toelichtingen en guidance voor de zelfcontrole zijn door gemeenten zelf ontwikkeld. Hierdoor kan gesteld worden dat het 'hun zelfcontrole' is geworden.

2. Kwaliteitsmanagement

De vragenlijst richt zich met name op de governance van de BAG binnen de gemeente. Zijn de noodzakelijke randvoorwaarden voor een adequaat functionerende BAG ingevuld en worden deze waar nodig onderhouden en geactualiseerd?. Hiermee wordt op governanceniveau een kwaliteitsbeeld geschetst.

Met het dashboard bij Kadaster en de kwaliteitsmanager aldaar, kan voor de gemeente een actueel operationeel kwaliteitsbeeld worden geschetst.

Met de combi van de twee beelden heeft de gemeente een breed kwaliteitsbeeld voor de BAG waar zij haar voordeel mee kan doen.

3. Horizontale en verticale verantwoording

Net als bij de zelfevaluatie informatieveiligheid is ook bij de zelfcontrole BAG als belangrijk uitgangspunt genomen, dat voor de verticale verantwoording gebruikt gemaakt wordt van hetgeen ten behoeve van de horizontale verantwoording is opgesteld en geschreven.

Met deze handelwijze wordt gevolg gegeven aan een dringend verzoek van de VNG om te trachten de toezichtdruk waar mogelijk te beperken en de werkwijzen van verschillende toezichthouders te kalibreren.

Met de ingeleverde ingevulde vragenlijst wordt de gemeente in staat gesteld vanuit het systeem aan de hand van een modelrapportage een concept bestuurlijke rapportage te genereren. Deze bestuurlijke rapportage is primair bestemd om het college van B&W voor het gevoerde BAG-beleid verantwoording af te kunnen laten leggen aan de gemeenteraad. Secundair wordt dezelfde rapportage aangewend om verticaal verantwoording af te leggen aan de toezichthouder BZK. En met dit laatste wordt dan voldaan aan een wettelijke verplichting.

4. Geen onnodige toezichtdruk

Met werk wordt werk gemaakt. Gemeenten hebben met het aannemen van de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' aangegeven meer vorm en inhoud te willen geven aan horizontale verantwoording. Heel nadrukkelijke uitspraken dienaangaande zijn gedaan op het beleidsterrein van de informatieveiligheid. Daar waar verticale verantwoording wettelijk verplicht is,

wordt aangegeven, dat alsdan zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de data die is gegenereerd voor de horizontale verantwoording.

Het hiervoor beschreven model wordt voor de wettelijke verplichte verticale verantwoording BAG ook gebruikt. Het ENSIA/BAG systeem faciliteert gemeenten zowel voor de horizontale als de verticale verantwoording.

Informatie over de vragenlijst voor de zelfcontrole BAG

Opbouw van de vragenlijst

Blok 1 gaat over de borging van de procesvoering rond de BAG-administratie binnen de gemeente. Belangrijk is om vast te stellen dat de benodigde processen adequaat beschreven zijn en worden onderhouden. Daarenboven wordt ook bezien of de gemeente voldoende capaciteit beschikbaar heeft om de BAG-processen op een goed niveau uit te kunnen voeren.

Blok 2 behandelt de tijdige verwerking van mutaties, pandgeometrie en terugmeldingen. Actualiteit is een belangrijk kwaliteitsissue voor de BAG. Er wordt hier een koppeling gelegd naar het kwaliteitsdashboard bij Kadaster.

Blok 3 gaat over de volledigheid van de BAG-administratie. Zijn alle hiervoor in aanmerking komende objecten in de administratie opgenomen? Ook volledigheid is een kernkwaliteitsaspect van de BAG.

Blok 4 richt zich op de juistheid van de gegevens in de BAG-administratie. Samen met actualiteit en volledigheid vormt juistheid het trio aan kernkwaliteiten van de BAG.

Blok 5 geeft gemeenten de mogelijkheid om verbeterplannen te melden.

De professionele gemeente

Gemeenten hebben in Nederland van oudsher al een vrij omvangrijke huishouding te bestieren. Met de decentralisaties van de voorbije decennia en zeker die van de laatste paar jaar, is die huishouding alleen maar omvangrijker geworden en zeker ook zwaarder qua inhoud en belang.

Wil de gemeente in control blijven op die huishouding, waaronder ook de zorg voor de BAG, dan zal gezorgd moeten worden voor professioneel bestuur en professionele uitvoering.

Bij het toezicht BAG op basis van de zelfcontrole wordt uitgegaan van een zeker niveau van professionalisering van de gemeente:

- een adequate administratieve organisatie;
- een adequaat niveau van interne control/audit;
- een functionerend systeem van interne/horizontale verantwoording.

BZK wil bij het toezicht BAG de gemeenten benaderen als volwassen organisaties met een adequaat niveau van professionaliteit. Hieraan is ook het systeem van beoordeling gekoppeld. De beoordelingen zijn vastgesteld op voorstel van de gemeenten zelf.

Toelichting en guidance

De vragenlijst is voorzien van een toelichting bij de vragen en een guidance die de reikwijdte van de antwoorden verheldert.

Zelfcontrole met pluswaarde

Bij de vragen zijn naast de antwoorden ook tekstvakken opgenomen waarin de gemeente de gegeven antwoorden kunnen onderbouwen en waarin kan worden aangegeven welke verbeteracties gepland zijn. Bedoelde tekstvakken zijn qua inhoud vrij, maar niet vrijblijvend om al of niet te gebruiken.

De inhoud van deze tekstvakken vormt een belangrijk deel van de rapportage die uit het systeem kan worden gegenereerd. Daarmee speelt het ook een grote rol in de verantwoording van B&W aan de gemeenteraad over het gevoerde BAG-beleid en de verantwoording aan de toezichthouder BZK.

Het belang van een verstandig gebruik van deze tekstvakken is hiermee dus evident. Hiermee wordt aangegeven dat gemeenten op een goede manier verantwoording willen afleggen over het gevoerde BAG-beleid, zowel horizontaal als verticaal.

Kwaliteitskader BAG

Recentelijk is in samenwerking tussen BAG AO, BAG BAO en BZK het Kwaliteitskader BAG vastgesteld. Dit kader kunt u betrekken bij het beantwoorden van de vragen in de zelfcontrole BAG.

Scores

Om de prestaties van de gemeente met betrekking tot de BAG-administratie te kunnen benchmarken tegen die van andere wellicht vergelijkbare gemeenten, is een scoremethodiek aan de vragenlijst verbonden.

Afhankelijk van het gewicht van het onderwerp van de vraag en het daarbij gegeven antwoord, wordt een aantal punten toegekend. Aan het eind van de vragenlijst worden alle scores bij elkaar geteld.

Voor het eerste jaar (2017) dat deze enquêtemethode is toegepast, werd 'de lat' op 75% gelegd. Voor een tweederde meerderheid van de bronhouders bleek deze lat van 75% geen probleem in 2017. Voor 2018 is het voornemen om wederom 75% als lat te nemen. De aandachtblokken zijn gelijk gebleven. In de vragen is hier en daar wel iets 'verscherpt', maar niet essentieel. Het blok tijdigheid is met twee vragen uitgebreid. In dit blok kunnen nu maximaal 45 punten worden gescoord. De maximumscore voor 2018 is 205 (was 200 in 2017).

Het puntenaandeel voor het blok Borging Proces is verhoudingsgewijs een stuk zwaarder dan het aandeel van de overige blokken. Dit heeft te maken met het gegeven dat de vragenlijst zelfcontrole primair uitgaat van 'het randvoorwaardelijke'. Hier wordt mee bedoeld 'heeft de bronhouder datgene in de processen geregeld en gezekerd, dat daarmee een adequate BAG-administratie gevoerd kan worden. En dit dan bezien vanuit een bestuurlijk-organisatorische invalshoek. De blokken 2, 3 en 4 fungeren op een meer tactisch niveau, t.o.v. het strategische, en tellen daarom in de scores wat minder zwaar dan blok 1.

Uitvoering van de zelfcontrole BAG in 2018

ERNSIA-systematiek

Met de uitvoering van de zelfcontrole BAG wordt aangesloten op de systematiek welke wordt gebruikt bij de zelfcontrole informatieveiligheid (BIG). Zo veel als kan wordt ook aangesloten op het tijdpad dat wordt gehanteerd bij ENSIA. Waar dit in 2017 nog niet lukte, zal dit in 2018 wel het geval zijn.

De vragenlijst zelfcontrole BAG wordt per 1 juli 2018 open gezet en ter beschikking gesteld aan de gemeentelijke coördinatoren ENSIA. De gemeentelijke ENSIA coördinator zal de BAG-vragen binnen de eigen organisatie distribueren aan de BAG-collega's die voor invulling van de vragenlijst verder zorgdragen. De coördinator houdt in de gaten of voldoende voortgang wordt gemaakt en dat de volledig ingevulde lijst tijdig wordt ingeleverd (geupload).

Te volgen tijdpad invullen en uploaden vragenlijst

Zowel voor ENSIA/BIG als voor ENSIA/BAG geldt dat de ingevulde vragenlijsten, inclusief de verplichte toelichtingen, uiterlijk 31 december 2018 geupload dienen te zijn naar de centrale ENSIA-database.

Verantwoordingsrapportage

Wanneer de vragenlijst compleet ingevuld is geupload naar de centrale ENSIA-database, stelt het systeem een concept-rapportage aan de gemeente beschikbaar. De rapportage dient te worden aangevuld met bestuurlijke verantwoordingsgegevens van het college van B&W.

Nadat het college de bestuurlijke verantwoordingsrapportage heeft vastgesteld, brengt het deze ter kennis aan de gemeenteraad.

De bestuurlijke verantwoordingsrapportage dient uiterlijk 1 mei 2019 geupload te worden naar de centrale ENSIA-database voor de verticale verantwoording naar de toezichthouder BZK (de minister van BZK)..

De bestuurlijke verantwoordingsrapportage is voor zowel het horizontaal als het verticaal toezicht van groot belang.

Verticaal toezicht

De op grond van de wet BAG aan BZK – als toezichthouder – aangeleverde verantwoordingsrapportages zullen worden gepubliceerd op de site geobasisregistraties.nl. Daar zal dan ook de mogelijkheid zijn om de resultaten van verschillende gemeenten met elkaar te benchmarken.

Elke gemeente legt voor zich de verticale verantwoording af over de BAG aan de toezichthouder BZK. Elke gemeente is verantwoordelijk voor zijn eigen BAG-administratie.

Te leveren inspanningen gemeente

We gaan er van uit dat de vragenlijst BAG, inclusief de hierbij horende toelichtingen, ongeveer binnen één dag ingevuld moet kunnen worden. De bestuurlijke verantwoordingsrapportage opstellen zal ook ongeveer een dag in beslag nemen. Deze laatste zal echter wel een wat grotere doorlooptijd hebben, omdat hier nog besluitvorming door het college van B&W aan vastzit.

Voor inhoudelijke vragen over de vragenlijst kan contact worden opgenomen met BZK: Alex.Ven@minbzk.nl of Alex van de Ven LL.M onder 0627020617

Voor vragen over de werking van tool kan contact worden opgenomen met ICTU:
ensia@ictu.nl.

Voor vragen over implementatie en alle overige vragen: ensia@kinggemeenten.nl.